

I. konference historiků „Karlovy ve víru dějin“

Téma: Jak šel čas Karlovem

18. září 2025

Kontakt: JUDr. et Mgr. Iveta Valová, valova@muzeumpolicie.cz, tel. 604 240 477

I. konference historiků „Karlovy ve víru dějin“

Muzeum Policie České republiky, Ke Karlovu 1, 120 00 Praha 2

Anotace příspěvků

Založení katedrály sv. Víta a jeho analogie se založením karlovského chrámu

Petr Chotěbor/Kancelář prezidenta republiky

Na základě kronikářských zpráv a výsledků detailních průzkumů katedrály sv. Víta si lze udělat určitou představu o přípravách projektu nového chrámu a přípravách slavnostního položení základního kamene, k němuž došlo dne 21. listopadu 1344. Poznatky, získané novodobými dómskými architekty i další, jejichž získání nám umožňuje soustavná péče o tuto výjimečnou architektonickou památku, dovolují rekonstruovat i postup výstavby v počátečním období. Tyto informace nám per analogiam umožňují učinit si představu o přípravách projektu a slavnostního položení základního kamene karlovského chrámu, ke kterému došlo o šest let později, 18. září 1350.

Archeologické poznání Karlova a jeho nejbližšího okolí

Vojtěch Kašpar/ARCHAIA Praha z. ú.

Petr Starec/ Muzeum hl. m. Prahy

Archeologický výzkum v oblasti pražského Karlova přinesl a stále přináší řadu objevů, které významně zapadají do pestré mozaiky poznání Karlova Nového Města pražského. Na několika příkladech bude prezentován nástin poznatků archeologického i interdisciplinárního výzkumu této části Nového Města nejen z doby Karla IV., ale i z období raného středověku nebo pravěku, které skrývají potenciál dalšího výzkumu.

Vyšehradská citadela a její vliv na okolí

Petr Kučera/Národní kulturní památka Vyšehrad

Karlov je sousedem Vyšehradu. Ačkoliv je od sebe dělí Nuselské údolí, vždy k sobě měly blízko v ideové i vojenské rovině. Oba reprezentovaly panovnický program císaře a krále Karla IV. Oba byly strategickým bodem na jižním okraji pražského souměstí, a to jak v rámci středověkého, tak i novověkého opevnění. Vyšehradská citadela, budovaná v 2. polovině 17. století, byla také symbolem vojenské moci císaře Ferdinanda III. a hlavní zbrojnicí Čech. Jakou plnila v rámci pražského opevnění úlohu a jako proměnila své okolí? Jaké plány byly realizovány a co zůstalo na papíře?

Kult milostného obrazu Panny Marie Karlovské

Jan Royt/ Univerzita Karlova

Příspěvek se věnuje obecně problematice vývoje ikonografického typu Maria Gravida a detailně pak kultu milostného obrazu Panny Marie Karlovské v průběhu staletí.

I. konference historiků „Karlov ve víru dějin“

Muzeum Policie České republiky, Ke Karlovu 1, 120 00 Praha 2

Knihovna kláštera na Karlově

Adéla Ebersonová/Univerzita Karlova

Knihovna kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina na Karlově vznikla pravděpodobně krátce po založení kláštera v roce 1350, během následujících staletí prošla celou řadou pohrom a definitivně zanikla roku 1784, kdy byl klášter zrušen. Přednáška se bude soustředit na knihy, které se z této knihovny podařilo identifikovat: jde celkem o dvacet pět rukopisů a šest inkunábulí, které byly součástí karlovske knihovny již ve středověku. Rukopisy i inkunábule budou popsány z hlediska fyzického vzhledu, datace, provenience a největší pozornost bude věnována jejich obsahu.

Socha Panny Marie Karlovske v Roztokách u Semil mezníkem?

Michal Jakl/Ústřední archiv zeměměřičství a katastru

V Roztokách u Semil se objevilo dílo pravděpodobně Jana Chládky staršího, turnovského kameníka, s námětem těhotné Panny Marie Karlovske nejspíše roku 1760 a patřilo k oběma sousedním gruntům. Poutnictví objednavatelů do pražských měst naznačují i reliéfy na podstavci sochy, kde středový reliéf Ukřižování Páně zjevně doprovázejí boční reliéfy svatých Prokopa a Norberta, zastoupených v pražských chrámech uloženými ostatky. Karlovský mariánský ikonografický typ se objevuje i v okolním Podkrkonoší.

Kanonizace Karla Velikého v kontextu říšské církevní a mocenské politiky

Drahomír Suchánek/Univerzita Karlova

Martin Šenk/Masarykova univerzita

Konferenční příspěvek se soustředí na problematiku svatořečení Karla Velikého, a to s ohledem na jeho politické, právní a náboženské aspekty. Zájem bude věnován nejen komplikovaným okolnostem doprovázejícím potvrzení Karlovy svatosti, ale i motivacím papežské, resp. císařské strany ve snaze využít jeho odkaz pro dosažení svých mocenských zájmů. Součástí prezentace tématu bude i vazba na pražské karlovske patrocinium a význam osoby Karla Velikého v politickém a náboženském myšlení císaře Karla IV.

Hvězda pod hvězdami: kostel na Karlově v legendách a literární fikci

Pavel Panoch/Univerzita Pardubice

Alexandra Pajak-Głogiewicz/Uniwersytet Opolski

Kulturně-historicky založený příspěvek bude věnován neobvyklé půdorysné figuře kostela Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého v Praze na Karlově a její reflexi v historické, topografické, uměnovědné a krásné literatuře. Vedle výkladu symboliky oktagonální stavby (navazující na raně křesťanská baptisteria), a hledání jejího místa v kontextu české stavební kultury očima 19. a 20. století, bude pozornost zaměřena také na genezi a rozvoj legendy o smrti stavitele kostela na Karlově a její ohlas v současné české beletrii (román Sedmikostelí od Miloše Urbana aj.) pracující s konceptem tajemné a magické Prahy.

I. konference historiků „Karlov ve víru dějin“

Muzeum Policie České republiky, Ke Karlovu 1, 120 00 Praha 2

Rekonstrukce kláštera na Karlově z prostředků solní pokladny

Petr Honč/Univerzita Karlova

Řeholní kanovníci sv. Augustina na Karlově patřili mezi pravidelné příjemce finanční podpory ze solní pokladny, která začala fungovat ve 30. letech 17. století. Mimo to žádali opati v případě poškození kanonie či kostela i o mimořádné subvence. Jejich suppliky byly doprovázeny dobrozdáním předních barokních stavitelů, jakými byli Kilián Ignác Dientzenhofer či František Maxmilián Kaňka. Tyto doposud opomíjené historické doklady, které vypovídají o pohnuté historii kláštera i o rozsahu škod, budou tvořit jádro našeho příspěvku.

Změny funkčnosti Karlova ve světle plánové dokumentace inženýrské školy

Filip Paulus/Národní archiv

Šárka Steinová/Národní archiv

Příspěvek se zaměřuje na nově získané informace k vývoji areálu Karlova v období josefinských reforem s ohledem na dochovanou plánovou dokumentaci. Zrušení kláštera a změna funkce celého areálu byla součástí širších společenských změn 2. poloviny 18. století. Významnou roli přitom hrála inženýrská škola vedená prof. Františkem Leonardem Hergetem, jejíž studenti se aktivně podíleli na vzniku uvedené dokumentace. Díky tomu lze dodnes identifikovat jednotlivé stavební proměny.

Chorobinec na Karlově – klášter ve službách státní a komunální chudinské péče

Olga Fejtová/Archiv hl. m. Prahy

Příspěvek přiblíží historii využívání kláštera na Karlově od období josefinských reforem do dvacátých let 20. století, kdy jeho prostory sloužily k realizaci různých konceptů institucionální chudinské péče, nejprve ze strany státní správy a později ze strany správy městské. Seznámí nejen s organizací a fungováním zdejšího chorobineckého zařízení v kontextu dobových konceptů zdravotní a chudinské, resp. sociální péče, ale také s každodenností života jeho chovanců.

Klášter Na Karlově za druhé světové války

Tomáš Jakl/Vojenský historický ústav

Klášterní areál Na Karlově prošel ve své bouřlivé historii mnoha válkami a nevyhnula se mu ani světová konflagrace v letech 1939 až 1945. V průběhu německé okupace sloužil pro potřeby protivzdušné ochrany. Naopak v době Pražského povstání v něm byla dislokována dvě z nejdůležitějších a nejefektivnějších velitelství pražských povstalců: vojenské velitelství oblasti Praha-východ plk. gšt. F. Vejmelky a vojenské velitelství úseku VI pplk. gšt. V. Dyka.

Medailonky přednášejících

Mgr. Adéla EBERSONOVÁ, Ph. D., Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy Praha, Katedra jazyků a literatury. Odborné zaměření: středověká písemná kultura, dějiny středověkých knihoven.

doc. PhDr. Olga FEJTOVÁ, Ph. D., Archiv hlavního města Prahy, vedoucí Oddělení historických sbírek a depozit, Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně, Katedra historie, odborná asistentka. Odborné zaměření: archivářka, urbánní dějiny, dějiny knižní kultury.

PhDr. Petr HONČ, Ph. D., 3. lékařská fakulta Univerzity Karlovy Praha, přednosta ústavu jazyků a lékařské terminologie. Odborné zaměření: církevní dějiny raného novověku.

Ing. arch. Petr CHOTĚBOR, CSc., Kancelář prezidenta republiky, Odbor památkové péče, Oddělení specializované památkové péče, památkový specialista. Odborné zaměření: výzkum Pražského hradu, stavebně-historické a terénní průzkumy historických staveb.

Mgr. Tomáš JAKL, Vojenský historický ústav Praha, vědecký pracovník Historicko-dokumentačního odboru. Odborné zaměření: vojenské dějiny 1. poloviny 20. století.

Mgr. Michal JAKL, Ústřední archiv zeměměřictví a katastru, Oddělení Historického archivu a badatelný. Odborné zaměření: historická geografie a historická vlastivěda.

Mgr. Vojtěch KAŠPAR, ARCHAIA Praha z. ú., ředitel společnosti, archeolog. Odborné zaměření: záchranné archeologické výzkumy především v pražské památkové rezervaci, středověká archeologie, problematika středověkých měst a hmotné kultury s důrazem na Nové Město pražské.

Ing. arch. Petr KUČERA, Ph. D., Národní kulturní památka Vyšehrad, ředitel. Odborné zaměření: architekt, urbanista.

doc. Mgr. Pavel PANOCH, Ph.D., Fakulta filozofická Univerzita Pardubice, Ústav historických věd. Badatelsky se věnuje moderní architektuře a baroknímu umění, renesanční a barokní ikonografii, emblematické. Odborné zaměření: dějiny umění.

dr. hab. Aleksandra PAJAŁ-GŁOGIEWICZS, prof. UO., Instytut Nauk o Literaturze, Uniwersytet Opolski, Polsko. Odborné zaměření: bohemistika, polonistika, literární historie a kritika.

PhDr. Filip PAULUS, Ph. D., Národní archiv, odborný archivář. V rámci vědeckovýzkumné činnosti spolupracuje s Výzkumným ústavem geodetických, kartografických a topografických věd, v.v.i., Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy, Českým vysokým učením technickým v Praze a VÚT v Brně. Odborné zaměření: dějiny kartografie, zeměměřictví, architektury a archivnictví.

ThDr. Šárka STEINOVÁ, Th. D., Národní archiv, odborná archivářka. V rámci vědeckovýzkumné činnosti spolupracuje s Filozofickou fakultou UK, Zahradnickou fakultou MENDELU, Výzkumným ústavem geodetickým, kartografickým a topografickým, v. v. a v posledních letech s Fakultou architektury ČVUT a VÚT v Brně. Odborné zaměření: historie zahradní architektury a její významné osobnosti, dějiny architektury a historická kartografie.

PhDr. Petr STAREC, Ph. D., Muzeum hlavního města Prahy, archeolog. Blíže se věnuje poznání pražských veřejných prostranství a ulic nebo městského opevnění. Předmětem dalšího zájmu je problematika raně středověkého pohřbívání. V současnosti vede záchranný archeologický výzkum při rekonstrukci Václavského náměstí a výstavbě tamní tramvajové trati. Odborné zaměření: archeologie středověké a novověké Prahy.

doc. PhDr. ThLic. Drahomír SUCHÁNEK, Ph. D., Th. D., Filozofická fakulta Univerzity Karlovy Praha, tajemník pro doktorské studium, vedoucí semináře středověkých dějin. Odborné zaměření: středověké a církevní dějiny.

Mgr. et Mgr. Martin ŠENK, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity Brno, Ústav pomocných věd historických a archivnictví, výzkumník. Odborné zaměření: středověké dějiny.